

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Drei Vorlesungen in Rom - Cod. Ettenheim-Münster 196

Lugo, Juan

[S.l.], 1632-1633

Sectio I.

[urn:nbn:de:bsz:31-116360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-116360)

DISPUTATIO

De Voluntario directo et indirecto.

Expediemus prius aliqua faciliora, et postea veniamus ad magis difficultas. **SECTIO I.**

Premittuntur aliqua faciliora de Voluntario in communi.

Voluntarium ex hinc 3 Ethic. cap. 1. dicitur principium et ipse ipse agentis sciente singula in quibus ipse actus. quia distinctus e contra sic traditur: voluntarium est a principio intrinseco cognoscendo regula. pro quo dicitur voluntarium multo plerumque accipi. Imo pro libero in quo sentit accipitur ab hinc 2 Ethic. ad Euthemium in fine ubi dicitur virtute et virtutum voluntarium de, si nulla necessitate cogente eliguntur quare Almainus tract. 1 moral. cap. 1. Remig. et Elyas ad Vesques in presenti dicitur 23 dicunt voluntarium est de potentia obij respicientis se ab agente potius et hinc. hac et voluntarium accipitur e magis restricta, nam Deus se voluntario deligit et licet ille amor non sit liber est tamen valde voluntarius, et amor beatificus quo Deus a beatis amatur non est liber est tamen voluntarius.

Alio modo voluntarium sumitur pro volute. in quo sensu dicitur apud Philosophos ubi supra dicunt voluntarium in eo est quicquid voluntum, et dicitur vero in voluntum quod est actus quales et actus etiam quibus volumus et in voluntum in eadem quales est obij quod volumus et hinc facimus. hac etiam accipitur e magis propria, et quicquid est voluntarium e proprie voluntum nec contra, nam volute ipsa proprie loquendo non est voluta et tamen voluntaria dicunt volitionem in eodem et volitionem sui obij sed etiam sui ipsius, sed ita, quod volute voluntum quia precognitum, non est precognoscitur ipsa volute sed obij et volute non est voluta. utem nec experimur in nobis semper enim modum reflexiones nec in brutis videtur potibiles, et tamen in illis ipsomet amor est voluntarius et hinc de voluntarium e voluntum.

Quis: per actionem qua producantur calor v. g. producantur ignis met actio ut quo, e vno etiam qua vntur forma e vno sui ipsius, et vntur ad corpus e vntur ad sui ipsius et amor obij e etiam amor sui ipsius ut quo. R. negando neg: quia amor sumitur a suis particulantibus in quibus e peculiaris ratio in singulis, non e vntur ad v. g. e vntur ad sui ipsius

Verbis hinc actus iudicii procedit ab intrinseco & quidem ex cog-
 nitione procedenti scilicet ex apprehensione, qua licet n̄ ut auctori formatur
 tñ ad totum ob̄i usque ad iudicium, licet diverso modo scilicet n̄ iudic-
 cando sed apprehendendo n̄ solum extrema, sed copulam eorum & actus iudicii
 convenit sibi definitio voluntarij. Quod fortasse S. Thomam in presenti
 art. 7. dicitur maiori explicans gr̄a voluntarium ei q̄ procedit ab in-
 trinseco cum cognitione finis, id e. q̄ procedit ex cognitione finis q̄ quom-
 fit. Et etiam magis implicite videtur contingi in definitione Artis, qui
 petit ut oriatur a principio cognoscente singula. In quibz e. actus, eam e.
 una ea q̄ dicitur servum videntis actus ut finis q̄, quem fit, iam eo ipso
 petitur cognitio finis. hoc verum videtur magis intrinsece, ut n̄ in
 illa orationi definitione qua covales circumfertur: voluntarium e. q̄ orit̄
 a principio intrinseco cum cognitione, noie e. principij intrinseco q̄ rigore
 videtur significari inclinatio intrinseca, ut notavit S. Thomas, inclinatio e.
 proprie q̄ n̄ in eo qui cognoscit bonitatem finis. voluntarium ergo e.
 q̄ illud q̄ optat a principio intrinseco, id e. a principio operante ex intrin-
 seca inclinatio, qualis n̄ habetur sine cognitione finis, ex quo p̄t q̄o modo
 definitio voluntarij n̄ dicitur actus iudicii, q̄ licet oriatur ex cognitione
 apprehensiva, n̄ tñ ex inclinatioe ad finem huius obiecti.

Ad id. hinc debet actione in voluntarium procedere a principio cog-
 noscente singula in quibz actus, hoc e. circumstantias ob̄i, qua vult n̄ s̄
 ita diligenda ut nunquam actio sit voluntaria nisi cognoscantur e. circum-
 stantia, aliquam n̄ e. voluntaria elemosina nisi cognoscatur statz d̄ d̄cto
 ratione cui datur. sensus itaq. e. ad hoc ut n̄ sola substantia actiois sed etiam
 ipsa circumstantia voluntaria requiri q̄ cognoscantur etiam ipsa circum-
 stantia, vel certe requiri actio ut actio vera sit voluntaria cognosci etiam cir-
 cumstantias illas, qua n̄ cognoscuntur n̄ fieret talis actio, aliquam ignoran-
 tia illarum circumstantiarum faceret q̄ actio n̄ sit ita voluntaria ut taliam
 imphite n̄ sit involuntaria. Verbes itaq. loquitur de voluntario perfecto, id e.
 q̄ n̄ imphite e involuntarium, actio e. exigat cognosci e. modo i. cir-
 cumstantias, adverte. remonem e. de circumstantijs qua se tenent ex parte
 ob̄i, nam ille qua se tenent ex parte ipsius actus n̄ r̄a, ut n̄ e. e. n̄ debent
 cognosci actio ut pat voluntaria, n̄ ut n̄ ipse actus debet cognosci et sit
 voluntarius. deniq. adverte voluntarium aliquamq. voluntarij prout ex dicitur ne-
 cessitatem p̄cepti, q̄ e. fit ex debito d̄ignit̄ n̄ voluntario fieri. item aliquid
 voluntarium exhibetur ad d̄ d̄ q̄ e. volitum, in quo sensu mors v̄mici dicitur
 voluntaria ei etiam q̄ e. d̄m q̄ occidit. sed h̄oceptiones n̄ s̄ ad finem propositum,
 n̄ ut e. summus voluntarium in sensu Philoſophice pro eo q̄ procedit ab appe-
 hite cum cognitione.

Et hinc colligitur decisio illi q̄ actionis: an in brutis reperitur
 Volunta-

voluntarium? *¶* cum dicitur Thoma in secundo articulo 2do reperitur quod
 licet in oio affectu, nam sicut in vii n dicitur cognitio perfecta, sic imperfecta, eius boni
 et si fortiter, ne n dicitur voluntarium perfectum sic imperfectum voluntarium est.
 nec dicitur voluntarium posse voluntatem quam proprie, bruta n habet, sicut d.
 Et id a quo nobis etymologia desumpta est aliter dicitur significat, sicut concordia
 dicitur a iunctione cordium et sic in angelis sui corda n habet reperitur concordia
 ja significat quamvis voluntatem coniunctionem suam potest voluntarium de-
 rivari a voluntate, et sic significare idem si spontaneum seu si oritur ab appetitu
 cum cognitione, atque reperitur sibi proprie in brutis.

Nec item dicitur si magis dicitur voluntarium et si procedit ex cognitione
 finis, que cognitio videtur deesse brutis que s agunt per finem. *¶* Et est bruta, si
 eligant meda per finem, velle in amare aliquem finem saltem materialiter, nihil ex
 appetunt nisi sua vite boni, sicut regens illud habet pro fine saltem imperfecto.
 Nam vero aliquid etiam cognoscant proportionem aliquam inter aliquid, memorem
 estiam, ut quando canis v. g. ex odore leonis currit, vel ovis nape afficitur
 vel movetur, vel ad trandum omnium ad fructum amarisarium, quod dicitur Philo-
 sophus in libro de anima tract. 1. dicitur q. 1. et 2. et supra
 tract. 1. dicitur q. 1. ubi respectu aliquorum obtinem id sicut et probatur co-
 natur multas experientis.

Voluntarium itaq in eodem dividitur in voluntarium liberum et in vo-
 luntarium necessarium, circa quam divisionem arbitrio sibi imo. ubi coram
 competat affectio vero voluntaria. aliquid dicitur voluntarium et magis affectu
 et magis voluntarium, ja quo d aliquid liberum et necessitate, eo e magis sponta-
 neum et magis ad intrinsecum. ita videtur sentire. *¶* Pappus in secundo libro 23 cap.
 q. 1. dicitur in secundo dicitur se. 2 in fine. alij e contra volunt affectio de voluntari-
 um necessarium, ja voluntarium e si procedit ex cognitione. Et quo magis
 procedit ex cognitione eo erit magis voluntarium. Et plures dicitur in patria
 que oritur ex perfectissima Dei cognitione erit magis voluntaria quam in via
 ubi oritur ex imperfecta et obscura Dei cognitione.

Pro resolutione adverte aliud se ex alijs ut voluntarium magis per-
 fectum, aliud vero e in eis magis voluntarium, sicut e contingere actum magis vo-
 luntarium e minus affectu voluntarium, sicut actus perfectior liber h compere
 magis liber, fortasse e actus alienius virtutis in carnis erat minus liber quam
 in nobis e si erat perfectior. et sicut sicut cognitio e representatio sui obiecti, tu h
 semper e affectio, cognitio que magis representat obiectum, affectior e e cog-
 nitio que Besti videtur Deum, quam cognitio que angelus comprehendit la-
 tere, licet hec magis representet suum obiectum quam illa, ubi ergo pot e aliquis magis
 voluntarium suam aliud e tu e minus perfectum.

Hoc supposito si sermo sit de voluntario magis affectu ~~et~~ vi-
 detur dicendum in quibus vis videtur magis affectum voluntarium ne-
 cessarium

cessarium quam liberum, si si accipimus ut remum ut in gnis e comparatio
cum proprio alteri inuenimus effectus e voluntarium necessarium,
nam intra hoc genus reperitur amor beatitudinis quo beati necessario
intelligunt Deum qui effectus e ad amorem libero, melius enim e. Deum
amare necessarium quam libere, cum videamus Deum h amare se libere se
necessario & ex parte suo effectus e amor necessarius quam liber.

si vero quaestio sit de magis voluntario uter ut amor magis volun-
tarius an qui libere fit, an qui necessario, distinguendum videtur, cum e. in
reformatione voluntari inveniuntur duo scilicet proacere ab intrinseco, e ex
cognitione, et ex utroque parte ensare, rdo voluntari. e quidem actus liber vi-
detur e eo magis intrinseco quo minus intelligitur ab obto extrinseco, at
dico ex hoc capite videtur e magis voluntarius, at veri amor beatitudinis
necessarius cum procedat ex perfectissima Dei cognitione, quae effectus e,
magis determinat ad amorem, videtur iam ex hoc capite e magis voluntarius
quatenus magis oritur ex cognitione. quare ex parte sua si videtur magis vo-
luntarium e unum quam alterum, si in necessitas actus rari ontur ex perfectione
cognitionis proat stringit in amore beatifico, frequentius vero nascitur ex
imperfectione cognitionis si plene representantur obto, rdo regulariter actus
necessarius e minus voluntarius quam liber, tunc e. E minus ab intrin-
seco e si e magis ex cognitione, no potes ex defecte cognitionis, ex quo defec-
tu provenit necessitas amoris. in quo tenet iuxta S. Thomas art. 2 in tra-
ctat. de divi effectum voluntarium qd e datus libertas, loquitur nimirum de
necessitate proveniente ex imperfectione cognitiones quam patemur in
voluntarium minus effectum e minus voluntarium. in alijs vero locis S. Th.
Doctus confundit voluntarium cum libero, qd loquitur in dicta locum illam
accceptionem qua voluntarium significat qd tribuitur omnino voluntatis,
ita accipendos qd 2. art. 2. e. 1. parte q. 4. art. 2. ad 3. e. 1. extra gentes cap.
32 e. 1. lib. 1. e in eodem sensu accipitur voluntarium ab August. lib. 3 de
libero arbitrio cap. 18 cum ait peccatum in tantum e peccatum in quantum e
voluntarium.

Circa eandem diversionem dubitatur Do. an sit diversio generis in
specie, vel potius sibi in se contraria; an reslibet liberum e necessarium riat
differentia et salientes et aliter rati e eorum voluntarij. res dubitatio
e qd supponimus cum eorum sentia libertatem h e de eia volitionis, id
alioq. dicitur extra necesse vel intrinsecum qd e ab e vel e ad e manente
eodem volitione entitatis, de quo supra dixi. 3. quo supponit videtur h e
divisio voluntarij in liberum e necessarium h e generis in specie sed ista in
accidentia; neut si dicitur horem in album e nigrum, ois e volitio e
e traliter voluntaria, e a. liberam vel necessariam e peccatum accidentale,
hoc argto movetur liberta in presenti dixi 2. q. 1. art. 1. e alij recentiores.
Ally 2.

Ally e contra dicunt ee divisionem generis in species, cum quibus sentit
 Vasquez disp. 23 cap. 4. e probari potest: quia licet in voluntate accidat ee liberum
 vel necessarium, n̄ ee tunc voluntario ut tale voluntarium e; voluntarium e.
 ut voluntarium e. qd procedit a cognitione, procedens a a cognitione, dividitur
 eequaliter tanquam in duas species in procedens a cognitione determinata vel
 a cognitione indifferenti, qd e ee voluntarium necessarium vel liberum, qd
 licet necessarium e liberum n̄ ut species voluntatis, et ee species voluntarij, hoc e
 voluntatis ut procedentis a cognitione, sicut licet album e nigrum n̄ sunt species
 hois, et tñ species hois colorati.

Unde ad sententiam stratum dicunt de estra voluntatis ee qd est vo-
 luntarium radicaliter, hoc e, qd potest procedere ex aliqua cognitione, n̄ vero
 ee de estra. id per se qd constituitur in ratione voluntarij formaliter, hoc e,
 procedere ad hac cognitione vel illa. sicut de estra equi e procedere a ca-
 pta radicaliter, hoc e, per suam estra potest procedi a caa pna per aliquam
 actionem, n̄ tñ ee de. eia estra n̄ per se formaliter procedit a Deo, hoc e, e actu
 quadam regardata, moraliter ordinata, qua potest variari manente eadem estra
 equi, quare equus ut, fitur procedens a seculo dividit ee eequaliter in proce-
 dentes hac actione, vel illa actione. in eognitione ut voluntaria formaliter, scilicet
 ut formaliter e actu procedens a cognitione potest dividit eequaliter sicut species
 in voluntatem procedentem necessariam e in voluntatem procedentem utingentem.

Hae ratione explicabant olim e defendebant hanc sententiam sed venera-
 n̄ videtur ee veris. ppo qd licet actus nre voluntatis procedens ab eadem cog-
 nitione, qua nunc e liber potuit ee necessarius qd potuit eem actus n̄ voluti in
 ratione voluntatis sed estra eadem in ratione voluntarij scilicet procedentis a cog-
 nitione ee liber e n̄ ee liber, sicut nunc e, sed necessarius qd liberum e
 necessarium n̄ ee species sed accidentia actus voluntarij. Ans p qd si Deo
 n̄ pparasset naturam suam indifferentem in actu pmo ad huc e illum actum
 ehorogitum, sed naturam determinatum ad hunc solum actum, hic actus n̄
 eet liber, nam inter requisita ad libertatem unum e qd Deus concurret
 concurrente indifferenti ad utramq; partem, Deus a potuit estra stante cog-
 nitione indifferenti ad utramq; partem nolle dare concurrentem ad duos actus
 sed ad unum solum determinate qd potuit hic actus, qui nunc e liber, ee
 necessarius parte eadem cognitione indifferenti in nro intellectu.

Et si aliquis cognoscat magnum e exarum bonum cum ali-
 qua tenuissima ratione mali n̄ ee liber ad relinquendum tantum bonum. v: g:
 si alicui offeratur opulentiissima hereditas eadē statim pro vno pallio
 parvi pretij, n̄ ee liber ab illo exiguo detrimento ad recipiendam heredi-
 tatem, e licet n̄ ee liberi ad n̄ obediendum Deo in oribz, licet videatur aliqd
 bonum tenuissimum in peccati vindicta v: g: vel superbia, qd ammiram
 illa tenuissima bonitas absorbetur a gravitate boni oppositi. si a. crequet
 aliquas:

aliquantum cogitatio boni illic tenuissimi vel ipsam bonum cognitum, deprecat vero cogitatio boni oppositi vel bonum ipsum, nam illa amor erit, altera alio differentia specifica. ^{per} has cognitiones est parentia, nam quod retantur centum numeri pro habentate opulenta, vel potatur vng. h. variat specie cognitiones. Et idem amor proveniens a cognitionibus h. diversis specie, est per se ipsas amor eundem ipsi in ratione voluntarij seu procedens a cognitione, est de altero vel necessarij, est per se ipsas liberum est necessarium h. et necesse est acciderentia voluntarij. quare hoc ratio videtur probabilior cum authoribus, imo sententia.

SECTIO II.

Utrum possit dari Voluntarium absq. omni actu Voluntatis?

Similis fore quæstio tractari solet infra quæst. 71 art. 5 circa peccatum, utrum solvet potest dari peccatum absq. actu positivo voluntatis. hic a. magis generaliter tractatur de omissione pura. nō. omissionis pure, illigetur carentia obis actus voluntatis. et quidem h. videtur dubium si potest voluntas voluntas cessare ab actu suo, quando scilicet nullum proponitur obis amandi vel odio habendi. imo in brutis contingunt tales omissiones, si ea. a. omissionis necesse libera nec voluntaria, nullo. e. magis procedit a voluntate, vel appetitu, si nego h. tribuatur alicui, eade nisi altero ex duobus modis. 1. obis meritate statens ea eade ponit aliquid positivum repugnans cum alio, sic dicitur ignis destruere frigus aqua. si producat calorem repugnantem frigori est ad cuius positionem sequitur negatio frigoris. 2. obis immediate quatenus eade poterat agere, et h. agere, vel conservare. et h. conservare, sic dicitur Deus eade qd h. existat alius mundus quem potest creare, vel eade destructionis huius mundi: si eum h. servaret. cum ergo voluntas creata in peccato casu ex defectu cognitionis h. sit in actu primo proximo potens ad operandum, sequens est ut negati operari h. procedat a voluntate immediate, sed negati operari meritate cum nihil ponat positivum, tunc voluntas si repugnet operari. dubium itaq. est quando voluntati in actu primo proponitur obis indifferentem ite ut potest velle, vel nolle illud, an potest suspendere utrumque et habere se mere omissione respectu illius obis.

Ad respondendum h. obis dupliciter potest illigi voluntatem habere, scilicet respectu vng. obis, imo dicendo nolo illud. 2do volens directe aliquid in se compatibile est nihil curando de illo. neutro a. modo est pure omissione. h. imo modo, ut nolo, et cum datur actus volitionis. h. etiam 2do modo, si eum datur volitio alio obis per quam indirecte, et interpretatur, volungit illud absq. ut si velit studere quando proponitur addenda Missa. dubium ergo est: an potest tunc nihil operari statim, circa Missam, nec velle aliquid qd eum igna sit.

Thom: